

Desarmar la Història

XXVIII Seminari Interdisciplinari Barcelona, març de 2009

És possible oblidar la Història? És factible fer creu i ratlla? No són pocs els països en els quals subsisteixen ferides i bretxes profundes, i la seva població segueix dividida sense haver portat a terme un procés de reconciliació suficientment profund que permeti el desenvolupament harmònic de la societat. Aquestes ferides es mantenen d'una manera latent en l'imaginari col·lectiu i poden reobrir-se en qualsevol moment, generant nous conflictes aparentment ja superats o oblidats.

Els éssers humans som històrics, és a dir, que per a començar a ser, depenem de la Història. La majoria dels conflictes que vivim en l'actualitat es perpetuen, precisament per no veure aquesta evidència: que si la Història hagués estat diferent –millor o pitjor– el present seria diferent i nosaltres no existiríem. La Carta de la Pau dirigida a l'ONU, en el seu punt IV, assenyala:

«És fructuós conèixer la Història tant com sigui possible. Veiem, però, que no podem fer-la tornar enrere. Veiem també que, si la Història hagués estat diferent, millor o pitjor, el que s'ha esdevingut hauria estat diferent. S'haurien produït al llarg del temps uns altres encontres, uns altres enllaços; haurien nascut unes altres persones, però nosaltres no. Cap dels qui avui tenim el tresor d'existir no existiria. Això no vol insinuar pas que els mals ocasionats pels nostres avantpassats no fossin mals reals. Els censurem, els repudiem i no els hem de voler repetir. La sorpresa d'existir facilitarà que els presents ens esforcem amb alegria per arreglar les conseqüències actuals dels mals anteriors a nosaltres».

El passat és irrevocable. Tot i el llast negatiu que pugui tenir la Història (injustícies, insolidaritat, imposicions, genocidis, etc.), nosaltres som fruit directe d'un conjunt d'episodis històrics molt concrets. Podem desconèixer-los, podem viure en permanent conflicte amb la nostra gènesi, però som fills d'aquesta història.

Tot això, no nega la nostra personalitat i singularitat, però la història va ser per a nosaltres la nostra condició de possibilitat. És un fet irrefutable que a ella devem l'existència, cosa que no significa que siguem responsables d'aquella situació, tot i ser un dels seus efectes directes. Aquesta premissa tan senzilla és la que molta gent no acaba de veure, ni tampoc les conseqüències que se'n deriven. Ans al contrari, alguns creuen que si la Història hagués estat diferent, ells haurien existit d'una o altra manera. L'evidència queda ofuscada per la supèrbia de ser, no entenen ni accepten la contingència de l'ésser. Si descobrim l'existència com el major bé que posseïm –ja que sense ella no pot donar-se cap altre bé possible, com

la vida, l'amor, l'amistat, la llibertat, la pau...– i acceptem que som éssers històrics –fruit d'aquesta història concreta tal com va succeir i no una altra–, estarem immunitzats contra qualsevol ressentiment històric que pogués colar-se en fer-se un mal ús o un abús de la memòria històrica. Només aleshores desitjarem que ens mostrin i ensenyin la nostra història de la manera més objectiva possible. La història familiar, grupal, nacional... amb els seus encerts, errors, fins i tot les maldats i injustícies..., perquè tot pren un altre caire en tenir en compte que només aquesta història –i no una altra– ha possibilitat la meua existència. És important conèixer la Història, però és molt diferent conèixer-la havent acceptat amb goig d'antuvi tant les seves alegries com les seves penes, que conèixer-la enrabiant-se i rebutjant-la.

La Història és mestra de vida, perquè aprenem a no repetir els fets nefastos ocorreguts i que avui repudiem. Cal saber filtrar tot allò positiu i enriquir aquest llegat amb la nostra actuació solidària en el present. Entenem que és fecund recordar i que és útil l'esforç de comunicar el que succeí a aquells que acaben d'irrompre en la Història. Creiem que el record de les víctimes no és mai en va, i que no és solament una manera de fer-los justícia, sinó de prevenir les generacions presents i futures del mal que pot sobrevenir.

Aquesta acceptació joiosa de la Història no implica, ni de bon tros, no reconèixer que els mals del passat foren realment mals. Una cosa és l'acceptació òptica [possibilitat de la meua existència] i una altra, molt diferent, la seva acceptació ètica. És fonamental reconèixer públicament el que ocorregué i que les institucions que tingueren especial protagonisme en aquelles atrocitats siguin capaces de lamentar-ho d'una manera clara i diàfana, i no únicament això, sinó que, a més a més, vetllin per reparar els mals que se'n derivaren.

Sentir la sorpresa d'existir, juntament amb la vivència que podríem no haver existit, fa que brolli del nostre interior un sentiment d'alegria per ser, i és aquesta alegria la que ha d'impulsar-nos a treballar amb afany per reparar en la mesura que sigui possible el present que vivim. El goig de ser amb altres és el motor per a l'àrdua tasca d'edificar la pau en el moment present.

reconciliació Desarmar la Història

XXVIII Seminari Interdisciplinari Barcelona, març de 2009

PROGRAMA

2 DE MARÇ. INAUGURACIÓ

18.00 Lliurament de documentació

18.15 Presentació del Seminari

JORDI CUSSÓ PORREDÓN

President de la Fundació Carta de la Pau dirigida a l'ONU

19.00 "¿Existe una responsabilidad histórica?"

MANUEL REYES MATE RUPÉREZ

Professor d'Investigació de l'Institut de Filosofia del CSIC

9 DE MARÇ

18.00 "La transmissió de la Història com a responsabilitat moral"

BEGOÑA ROMAN MAESTRE

Professora d'Ètica de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona

18.45 "Els mitjans com a espai i fàbrica de la memòria"

FRANCESC-MARC ÀLVARO VIDAL

Professor de la Facultat de Comunicació de la Universitat Ramon Llull

19.30 Descans

20.00 "Historia, convivencia y ciudadanía"

CARLOS MARTÍNEZ SHAW

Catedràtic d'Història Moderna de la UNED

Moderadora: MARIA BORI SOUCHEIRON

16 DE MARÇ

18.00 "Responsabilitat i Economia"

ISABEL VIDAL MARTÍNEZ

Professora del Departament de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona

18.45 "El pensament xinès, antípoda cultural"

EUGENI BREGOLAT OBIOLS

Ambaixador d'Espanya a Andorra i ex-ambaixador a la R.P. Xina

19.30 Descans

20.00 "Història, memòria i política"

GABRIEL CARDONA ESCANERO

Ex-militar, historiador i escriptor

Moderador: IGNASI BATLLE MOLINA

23 DE MARÇ

18.00 "Quan les religions confonen plenitud amb totalitat"

XAVIER MELLONI RIBAS

Antropòleg i doctor en Teologia

18.45 "Ideologies: confrontació o diàleg?"

JOAN RIGOL ROIG

President del Parlament de Catalunya (1999-2003)

19.30 Descans

20.00 "De les identitats impermeables a les identitats poroses"

FRANCESC TORRALBA ROSSELLÓ

Catedràtic de Filosofia de la Universitat Ramon Llull

Moderadora: AMALIA VALDERRAMA CARABALLO

30 DE MARÇ

18.00 "La contribución de la investigación por la paz al 'Desarme' de la Historia

MARIA OIANGUREN IDÍGORAS

Directora de Gernika Gogoratz, Centre d'Investigació per la Pau

18.45 "Geopau: un homenatge a la Història de la Pau"

MARIA VIÑAS PICH

Directora de la Fundació Carta de la Pau dirigida a l'ONU

19.30 Descans

20.00 "Acabem la Història en pau"

EDUARD VINYAMATA CAMP

Expert en Mediació i Resolució de Conflictes. Universitat Oberta de Catalunya

20.45 "Conclusions "

ELENA CABALLÉ ROSELLÓ

Gerent de l'Àmbit Maria Corral

Moderador: JAVIER GARCÍA ARANDA